

L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI EN EL DELTA DE L'EBRE

Lluís Casassas i Simó (†)

President de la Societat Catalana de Geografia. Institut d'Estudis Catalans

D'antuvi, convé assenyalar que no es pot fer cap estudi si s'aïlla l'espai que es tracta del context. Principalment quan, com en el cas del delta de l'Ebre, allò que hi passa ha de tenir repercussions directes a la resta de Catalunya i, fins i tot, més enllà dels seus límits administratius.

Molt sovint, els estudis que es fan relatius al Delta consisteixen a:

- aprofundir el coneixement científic i tècnic i
- gestionar el Delta per permetre la preservació del medi i el seu desenvolupament socioeconòmic.

I, molt sovint, també, en els estudis sobre el Delta no es parla de les influències mútues amb altres àrees, veïnes o no veïnes, amb les quals existeixen relacions. No es pot oblidar que el món de la natura, com el món de la vida humana, està format per feixos de relacions.

En els estudis que es podrien dir «clàssics» manca, així mateix, una anàlisi dels fets que condicionen la situació actual. Hom assenyala l'augment de la superfície urbanitzada, les modificacions de les modalitats i dels tipus de conreus, i es parla de les conseqüències del revestiment dels canals. Però, en canvi, no es diu ni per què passa tot això, ni qui ho fa, ni qui ho ha decidit, ni a qui s'ha escoltat —si s'ha preguntat— abans de fer-ho, etc. S'ha de pensar que no hi ha lleis —ni naturals ni humanes— que imposin determinades conductes i actuacions.

Si, encertadament, s'assegura que el Delta actual no és únicament obra de la dinàmica del medi físic —riu i mar, principalment— sinó també de l'activitat de l'home, molt poques vegades no s'aprofundeix en aquesta línia fins que no s'arriba a les darreres conseqüències. No es vol veure que el Delta actual és com és a causa de l'activitat de l'home, que n'ha canviat i n'ha alterat el medi físic.

Caldria pensar, a la vista d'informes nous, en les conseqüències previsible del mot *encara* inclòs en les afirmacions següents: la implantació de la indústria del Delta

és *encara* mínima i l'oferta turística compta «encara» amb una infraestructura precària.

Aquests *encara* fan pensar en una acceptació fatalista d'un empitjorament de les condicions.

Ara es busquen motius per explicar la solució prevista i s'intenta justificar l'acceptació fatalista de la situació actual, amb la incorporació d'Espanya a la Unió Europea. Així, s'oblida que la defensa del Delta també hauria de preocupar sense l'esmentada incorporació. No és aquesta la que ha fet més urgent la intervenció, sinó la greu situació de l'àrea a què s'ha arribat.

També caldria insistir més en la manca de coordinació entre els treballs realitzats, que és un dels fets on es troba la causa de la inoperància d'algunes mesures preses.

El Delta, com un medi especialment fràgil, es modifica:

- «per la disminució del cabal del riu», causat pels plans d'irrigació, els desviaments...

- «per la retenció pràcticament total de les aportacions sòlides», retingudes a les rescloses construïdes aigües amunt per tota la conca,

- «per la contaminació de les aigües que entren al Delta», procedents d'aplicacions industrials i agràries, i l'ús encara massa viu de l'aforisme «el riu s'ho emporta tot», i

- «per les centrals nuclears».

Aquests són els factors decisius: tot allò que s'emprengui sense resoldre'ls representarà una pèrdua de temps, de diners, d'esforços i d'il·lusions.

La política de posar un pedaç ací i un altre pedaç allà, per molta habilitat que tingui la mestressa sargidora, és una política que no té futur i no pot portar solucions definitives.

Caldria evitar «un increment no controlat de l'explotació turística». Potser la millor manera de fer-ho seria mantenint les infraestructures turístiques fora de l'àrea estricta del Delta. (Vegeu, pel que fa a aquest apartat, el darrer punt d'aquest comentari, en el qual s'esbossa una possibilitat d'ordenament territorial global.)

Finalment, caldria tenir en compte alguns aspectes «territorials» que convindria estudiar i que són oblidats gairebé sempre:

a) Ja s'ha parlat de la necessitat de tenir en compte les influències que tenen obres i mesures preses aigües de l'Ebre amunt, obres que generalment no es tracten amb l'extensió deguda.

b) No es pot confiar en actuacions «sectorials», que poden impedir la visió general dels problemes. El Delta, com la mateixa vida, és una unitat i requereix una estimació única.

c) Quan es tracta de l'ordenament d'un territori, no es pot pensar d'imposar solucions «perfectes», encara que hagin estat elaborades per especialistes de reco-

neguda sapiència i aprovades per autoritats i institucions de reconeguda dedicació i legitimitat democràtica, però allunyades de la crua realitat del Delta.

En una època en la qual la reivindicació més sentida entre les poblacions és la de l'increment de la participació directa dels ciutadans, no es pot elaborar un programa qualsevol sense l'esmentada participació directa, activa i decisòria. Però aquesta, per ser eficaç, no pot emanar d'una minifundització dels àmbits territorials actuals, dels municipis o, fins i tot, de les comarques. S'ha d'intentar trobar l'entitat territorial i administrativa que englobi tots els municipis afectats directament, amb poder decisor i capacitat de gestió. Cal instituir un únic ens territorial de poder local, els límits del qual (àmbit competencial i abast demogràfic) cal discutir entre els afectats, i que, a l'eficàcia de la gestió i al coneixement dels problemes, s'hi pugui unir el respecte als valors polítics dels municipis i dels seus habitants, que són, o han de ser, els principals protagonistes.

Gener de 1993